

Ата-аналарға кеңес беру "Артикуляциялық гимнастика: маңыздылығы мен ұсыныстары"

Ата-аналардың барлығы дерлік балаларының ептілігі мен мықты болуы үшін қол мен аяқ гимнастикасы қажет екенін біледі. Ал тіл сөйлеу мүшелерінің негізгі бұлшықеті және гимнастика ол үшін өте қажет екенін бәрі біле бермейді. Дыбысты дұрыс айту үшін тіл жеткілікті түрде дамыған болуы керек. Дыбыстардың айтылуында ақаулардың пайда болуын болдырмау үшін, сондай-ақ осы кемшіліктердің ауырлығын жұмсарту, дыбыстың дұрыс айтылуын қалыптастыруды жеңілдету үшін артикуляциялық гимнастикамен айналысуды мүмкіндігінше ертерек бастау керек.

Бала туылғаннан кейін 7-8 айдан кейін ерінді сабанмен бүктеп, күлімсіреп, тілді шертіп, атты бейнелеуге болады. Нәресте тілін шертуді неғұрлым ерте үйренсе, оның сөйлеуінде тілдің жоғары көтерілуін қажет ететін дыбыстар соғұрлым тезірек пайда болады [w, f, p, l].

Бүгін мен мектеп жасына дейінгі балалардың дыбыстық айтылуын қалыптастыру мен түзетудегі артикуляциялық гимнастиканың маңызы мен ұйымдастырылуына тоқталғым келді.

Артикуляциялық гимнастика соншалықты маңызды емес, жеңіл-желпі іс-әрекет, оны жасауға болмайды деген пікір бар. Алайда, олай емес.

Артикуляциялық жаттығуларды жүйелі түрде орындау мүмкіндік береді:

- дыбыстардың айтылуын өз бетінше қалыптастыру үшін артикуляциялық аппаратты дайындау;
- сөйлеу кемістігін тезірек жеңу;
- еріннің, жақтың және тілдің бұлшық еттерінің тонусын қалыпқа келтіріңіз.

2. Артикуляциялық жаттығулардың түрлері және оларды үйде орындау ережелері.

Үйде артикуляциялық гимнастиканы жүргізудің тиімділігіне қол жеткізу үшін бірнеше негізгі ережелер бар:

- күн сайын 7 – 10 минут жаттығу жасау керек;
- барлық жаттығулар айна алдында орындалады;
- барлық жаттығулар ойын түрінде өткізіледі;
- біріншіден, жаттығу баяу, асықпай, күніне 4-5 жаттығудан өткізіледі, содан кейін күн сайын бір жаңа жаттығу қосамыз;
- дыбыстардың әр тобының өзіндік артикуляциялық кешендері бар, оларды логопед қамтамасыз етеді.

Енді қандай артикуляциялық жаттығулар бар екеніне тоқталайық. Артикуляциялық жаттығулар статикалық және динамикалық болып бөлінеді.

Статикалық жаттығулар – бұл бала белгілі бір тәртіпті, щек, ерін, тіл қалпын орындайтын жаттығулар. Бұл жаттығулар:

- "қоршау";
- "терезе";
- "түтік";
- "тостаған";
- "құймақ";
- "ине";
- "слайд";
- "желкен".

Статикалық жаттығуларды бала 5 – 10 секунд ұстауы керек, яғни аз көрсету керек, ең бастысы позаны ұстай білу. Мысалы, балаға: "Сен жаттығуды жасайсың, мен есептеймін" дейміз.

Динамикалық жаттығулар – бұл щек, ерін, тілдің дұрыс қимылын қажет ететін жаттығулар. Бұл жаттығулар, мысалы:

- "сағаттар";
- "эткеншек";
- "жылқы";
- "тістерімізді тазалаймыз";
- "дәмді джем";
- "барабаншы";
- "арық – семіз еркектер" және т.б.

Бұл жаттығулар да санау арқылы жүзеге асырылады, тек әрбір санау кезінде бала бетінің, ернінің немесе тілінің қалпын өзгертуі керек.

3. Үйде артикуляциялық гимнастиканы ұйымдастыру

Артикуляциялық жаттығуларды орындауға кіріспес бұрын, балаңыздың кеңістікті қалай шарлайтынын білуіңіз керек: ол оң жақта, сол жақта, алдында, артында, үстінде, астында не бар екенін көрсете ала ма; ол оң және сол қолдарды ажырата ма. Онсыз балаға артикуляциялық гимнастиканы орындау мүмкін емес немесе өте қиын.

Ойын әдістерін қолдана отырып, алдағы жаттығу туралы айтып беріңізші. Жаттығудың дұрыс орындалуын көрсетіңіз.

Енді біз оларды орындауға тырысамыз.

Логопед артикуляциялық жаттығуларды орындау тәртібі туралы әңгімелейді, дұрыс орындалуын көрсетеді (ата-аналар жаттығуларды орындайды: "Күлімсіреу", "Түтік", "Ине", "Тостаған", "Пароход ызылдайды", "Суретші", "Төбені бояймыз", "Күркетауық", "Жылқы", "Саңырауқұлақ", "Аккордеон", "Тілдің ұшын тістеу", "Тоқылдақ", "Қалақша", "Төбешік", "Катушка" және т.б.).

Сіз байқаған боларсыз, біз бұл жаттығуларды орындауға бірнеше минут жұмсадық. Артикуляциялық гимнастиканы орындау сізге көп жұмыс жасамайды, бірақ балаға үлкен пайда әкеледі және оның дамуын бақылауға мүмкіндік береді. Көбінесе ата-аналар балаларының айна алдында отырып артикуляциялық гимнастика жасағысы келмейтініне шағымданады. Мен сіздерді үйде қолдануға болатын артикуляциялық моториканы нығайтудың әр түрлі ойын тәсілдерімен таныстырғым келеді.

Мақта шарлары мен бөтелкелермен, шырақтармен ойындар

"Әуе футболы"

Ерніңізді "түтікпен" алға қарай созыңыз және допты ұзақ уақыт үрлеңіз (баланың көзінше үстелге жатып, оны екі текшенің арасына айдаңыз. Опциялар сіздің қиялыңызға байланысты. Сіз балаңызға айналмалы табакты, үстелге оңай домалайтын кішкентай ойыншықтарды, мақтаны (алақаннан үрлеу) үрлеуді ұсына аласыз.

"Әнші бөтелке"

Егер сіз балаңызды кішкене таза бөтелкеге (тамшылардан) үрлеуге шақырсаңыз, бағытталған ауа ағыны жақсы дамиды. Ауа ағыны бөтелкеге дәл тиген кезде, ызылдаған немесе ысқырған дыбыстың бір түрі естіледі ("пароход ызылдайды"). Бұл балаларға өте ұнайды. Бетіңіздің ісініп кетпеуін қадағалаңыз.

"Шам"

Кішкентай, түрлі-түсті шамдарды сатып алып, олармен ойнаңыз. Сіз шам жағып, балаңыздан көк шамды, сосын сары шамды үрлеуін сұрайсыз, т.б. Баяу үрлеу керек, тыныс шулы болмауы керек, бетіңізді үрлеуге болмайды. Алдымен шамды балаға жақындатуға болады, содан кейін оны біртіндеп алып тастауға болады.

"Фокус"

Күлімсіреп, аузыңызды сәл ашыңыз, тілдің кең алдыңғы жиегін үстіңгі ерніңізге қойыңыз, сонда оның бүйір жиектері басылады, ал ортасында кішкене ойық болады. Содан кейін мұрынға ақырын үрлеңіз.

"Тәтті жаттығу"

Сіз таң қалатын шығарсыз, бірақ дөңгелек тәтті чупа-чупс - тамаша логопедиялық жаттықтырушы. Кәмпиттерді жайып, аздап ойнайық.

Чупа-чуптарды ерніңізбен қысыңыз және оны 5-10 секунд ұстауға тырысыңыз.

Чупа-чуптарды ерніңізбен ұстап тұрып, таяқшаны алдымен жоғарыдан төмен, содан кейін бүйірден екінші жаққа жылжытуға тырысыңыз.

Аузыңызды сәл ашыңыз, ерніңіз күлімсіреп, шыныаяқ жасаңыз, шыныаяққа чупа-чуптарды салыңыз да, кәмпитті тек тіліңізбен ұстауға тырысыңыз.

4. Қорытынды.

Артикуляциялық гимнастиканы орындау барысында сіз алдымен балалар жаттығуларды орындаған кезде артикуляциялық аппараттың мүшелерінің қозғалысының қарқындылығы қалай байқалатынын көресіз. Бірте-бірте шиеленіс жоғалады, қозғалыстар жеңілдейді және сонымен бірге үйлестіріледі. Балаға жаттығуды дұрыс жасамайтынын айтпау қозғалысты орындаудан бас тартуға әкелуі мүмкін. Балаңызға оның жетістіктерін жақсырақ көрсетіңіз ("Көрдіңіз бе, тіліңіз кең болуды үйреніп алды", жігерлендіріңіз ("Ештеңе емес, сіздің тіліңіз жоғары көтерілуді үйренуі керек"). Гимнастиканы орындау барысында балада жағымды эмоционалды көңіл-күй қалыптастыру туралы есте сақтау маңызды, ол үшін сіз өз қиялыңызды көрсете аласыз және артикуляциялық гимнастиканы ертегіге айналдыра аласыз. Сіз арнайы тақырыптық әдебиеттерді пайдалана аласыз, бұл сіздің жұмысыңызға үлкен көмек болады, сабақтарыңызды қызықты әрі көңілді етеді.